

Dr. France Prešeren

JAGODNI IZBOR

Zbirka e-KLASIKI

FRANCE PREŠEREN Jagodni izbor

Za elektronsko izdajo uredil mag. Frane Mazovec

Oblikovna zasnova in prelom MM grafika d.o.o., 1235 Radomlje

Založnik Seguro d.o.o., Ljubljana, 2012

Za založnika mag. Frane Mazovec

E-pošta info@e-knjiga.org

Izdaja je dostopna na <http://www.e-knjiga.org>

Imetnik stvarnih avtorskih pravic na tem delu je izdajatelj. To delo je na razpolago pod pogoji licence Creative Commons 2.5. (priznanje avtorstva, nekomercialno, brez predelav). V skladu s to licenco sme vsak uporabnik ob priznanju avtorstva delo razmnoževati, distribuirati, javno priobčevati in dajati v najem, vendar samo v nekomercialne namene. Dela ni dovoljeno predelovati.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-1(0.034.2)

PREŠEREN, France

Jagodni izbor [Elektronski vir] / France Prešeren. - El. knjiga.
- Ljubljana : Seguro, 2012. - (Zbirka E-klasiki)

Način dostopa (URL): <http://www.e-knjiga.org>

ISBN 978-961-93305-6-2 (pdf)
ISBN 978-961-93305-7-9 (ePub)

261688320

©Seguro d.o.o., Ljubljana, 2012

KAZALO

DRAGA! VEM, KAKO PRI TEBI ME OPRAVLJAJO ŽENICE	4
KDOR JIH BERE, VSAK DRUGAČI PESMI MOJE SODI	5
AL BO KAL POGNALO SEME, KDOR GA SEJE, SAM NE VE	6
NE BÓD'MO ŠALOBARDE! MOSKVIČÁNOV	7
OČETOV NAŠIH IMENITNE DELA	8
OČI BILE PRI NJI V DEKLET SO SREDI	9
VRH SONCA SIJE SONCOV CELA ČÉDA	10
POVODNI MOŽ	11
JUDOVSKO DEKLE	15
RIBIČ	18

GAZELE

Draga! vem, kako pri tebi me opravljajo ženice

*Draga! vem, kako pri tebi me opravljajo ženice,
právjo, de v ljubezni moji ni bilo nikdar resnice,
kak si brusijo jezike, in ti štejejo na prste
pri kofeti, kar jih nisem, kar sem ljubil jih, device;
al poslušaj mojo spoved, rekla boš, de sem nedolžen,
de le sama ti si kriva, ak je v temu kaj krivice:
dokler ne cvete še roža, so v časti pri nas vijolce,
zvončike, marjetce, druge tudi čislamo cvetlice.
Kdor ni slišal níkdar péti sladkih pesem Filomele,
rad poslušal bo strnade, šinkovce in druge tice.
Al je moč na prvi prostor jo v zbirálših posaditi,
moč ji prvo čast skazáti, ako v njih je ni kraljice?
Préd dekleta so imele, al kar tí cveteš med njimi,
vseh lepot nobena nima nam dopasti več pravice.
To pomisli, ne zameri, de kar sonce sem zagledal,
od oči so tudi meni se vzdígnile temníce.*

Kdor jih bere, vsak drugači pesmi moje sodi

*Kdor jih bere, vsak drugači pesmi moje sodi;
eden hvali in spet drugi vpije: »fej te bodi!«
Ta veli mi: poj sonete; úni: poj balade;
tretji bi bil bolj prijatelj Pindarovi odi.
Bo prijeten morebiti temu glas gazelic;
úni bo pa rekel: kaj za Vodnikóm ne hódi?
Razujzdanim bodo moje pesmi prenedolžne;
al tercjalke porekó, de jih je vdihnil zlódi.
Jaz pa tebi sami, draga! želel sem dopasti,
drugih nisem prašal, kaj se jim po glavi blódi.*

Al bo kal pognalo seme, kdor ga seje, sam ne ve

*Al bo kal pognalo seme, kdor ga seje, sam ne ve;
kdor sadi drevo, al bóde zréd'lo veje, sam ne ve.
Se pod stropam néba trudi let' in dan nomad;
al pa konec leta bóde kaj prireje, sam ne ve.
In kupec po sveti hodi, al pa kaj dobička bo,
za blago kadar gotove dnarje šteje, sam ne ve.
In vojšak, ki ga trobenta vabi med kanonov grom,
kaj plačilo bo vročine, ran in žeje, sam ne ve.
Lej! tak pevec teh gazelic, al jih bereš tí, al ne,
al pri njih srce ledeno se ogreje, sam ne ve.
In al veš, de tí ga vnemaš, tí mu pevski ogenj daš,
al se smel bo razodeti saj pozneje, sam ne ve.*

ZABAVLJIVI SONETJE

Ne bód'mo šalobarde! Moskvičánov

*Ne bódmo šalobarde! Moskvičánov,
Gorenjci moji! knjige mi berimo,
in kar nam všeč bo, úzmat se učimo
od bógmejov na meji Otomanov!*

*Iz kotov vseh od Skjaptrov do Šamánov
tak, kakor srake gnezda vkup nosímo
besede tuje, z njim' obogatímo
slovenskih novi jezik Ilirjánov.*

*Prekósili res bomo vse naróde,
narstarši med jeziki jezik bóde,
ki se iz te čobodre bo naredil,*

*ker bomo tak govóрили v Emoni,
ko žlobodrali so tam v Babiloni,
ko bil jim Bog je govorico zmédil.*

SONETJE

Očetov naših imenitne dela

*Očetov naših imenitne dela,
kar jih nekdanjih časov zgodba hrani:
kako Metúlum se Avgustu brani,
kaj je do zdéj Ljubljana doživela;*

*kak vere bramba je bila dežela,
kako pri Sisku Kolpe so pijani
omagali pred Kranjci Otománi,
vam bo Homerov naših pesem pela.*

*Preslabe peti boje vam sloveče,
pojó Kranjíc lepoto moje strune,
in tvojo čast, neusmiljena devica!*

*Pojó ljubezni moje vam nesreče,
kakóvi revež je, ki ga presune
'z oči nebeških vržena pušica.*

Oči bile pri nji v deklet so sredi

*Oči bile pri nji v deklet so sredi,
govór'le usta le od nje so hvale,
roké posili nje ime pisale,
hodile so nogé le po nje sledi.*

*Prepóvd sem dal jim: vbógali poglédi,
molčale usta od podobe zale,
mir dale so roké, nogé ravnale
po rok, ust in oči so se izglédi.*

*Brez upanja ljubezni v svoji zmoti,
ki se mi pogasiti v srci noče,
takó sem dolgo stavil se nasproti.*

*Ne bógajo me misli, želje vroče,
drevesam, hišam, rekam, hribam, póti
do nje ni njim zastaviti mogoče.*

Vrh sonca sije soncov cela čéda

*Vrh sonca sije soncov cela čéda
po néba svítlih potih razkropljena;
od sonca, ljubga svojga, zapušena
jih zemlja celo noč z veseljam gleda:*

*ko se zlatí oblakov truma bleđa,
nazaj pripelje zarja ga rumena,
tak zemlja je v ljubezni vsa zgubljena,
de vanje ne obrne več pogléda.*

*Kar zvezd nebo deklet ima Ljubljana;
rad ogledujem vas cvetéčolíčne,
ljubljsanske, ljubeznive gospodične!*

*Al dragi taka moč je čezme dana,
de pričo nje sem slep za vse device,
zamaknjen v mil' obraz srca kraljice.*

ROMANCE

Povodni mož

*Od nékdej lepé so Ljubljanke slovele,
al lepši od Urške bilo ni nobene,
nobene očem bilo bolj zaželene
ob času nje cvetja dekleta ne žene. -
Ko nárbolj iz zvezd je danica svetla,
narlepši iz deklic je Urška bila.*

*Mnogtére device, mnogtére ženice
oko je na skrivnem solzé preliválo,
ker Urški srce se je ljubega vdalo;
al ljubih bilo je nji vedno premalo.
Kar slišala moških okrog je slovét,
skušála jih v mreže razpete je ujet.*

*Je znala obljúbit, je znalá odreči,
in biti priljudna, in biti prevzetna,
mladenče unémat, bit staršim prijetna;
modrij in zvijač je bila vseh umetna;
možake je dolgo vodila za nos,
ga stakne nazadnje, ki bil ji je kos.*

*Na Starem so trgu pod lipo zeleno
trobente in gosli, in cimbale pele,
plesále lepote `z Ljubljane so cele
v nedeljo popoldan z mladenči vesele;
bila je kraljica njih Urška brhka,
plesáti ni dolgo nje volja bila.*

*Jih dókaj jo prosi, al vsakmu odreče,
prešerna se brani in ples odlašuje,
si vedno izgovore nove zmišljuje,
že sonce zahaja, se mrak približuje;
že sedem odbila je ura in čez,
ko jela ravnat se je Urška na ples.*

*Al, ker se ozira, plesavca si zbira,
zagleda pri mizi rumeni junaka;
enacga pod soncam mu ni korenjaka,
želi si plesáti z njim deklica vsaka -
omrežit ga Uršika lepa želi,
zaljubljeno v njega obrača oči.*

*To videt, mladenič se Urški približa:
"Al hôtla bi z mano plesati?" ji pravi,
"kjer Donava bistri pridruži se Savi,
od tvoje lepote zaslišal sem davi,
že, Uršika zala! pred tabo sem zdaj,
že, Uršika zala! pripravljen na raj!"*

*To reče in se ji globoko prikloni,
sladkó mu nasmeja se Uršika zala:
"Nobene stopinjice še nisem plesala,
de čakala tebe sem, res je, ni šala -
zatorej le hitro mi roko podaj,
lej, sonce zahaja, jenjuje že raj!" -*

*Podal ji mladenič prelepi je rôko,
in urno ta dvá sta po pódu zletela,
ko de bi lahké peretnice imela,
bila bi brez trupla okrog se vrtela,
ne vidi se, kdaj de pod noga udar',
plesala sta, ko bi ju nosil vihar.*

*To videti, drugi so vsi ostrmeli,
od čudeža godcam roké so zastale;
ker niso trobente glasova več dale,
mladenča nogé so trdó zacceptale;
"Ne maram," zavpije, "za gosli, za bas,
strun drugih, ko plešem, zapoje naj glas!"*

*So brž pridrvili se črni oblaki,
zasliši na nebu se strašno gromenje,
zasliši vetrov se sovražno vršenje,
zasliši potokov derečih šumenje,
pričjóčim po koncu so vstali lasje -
oh, Uršika zala, zdaj tebi gorje!*

*"Ne boj se, ti Urška! le hitro mi stópi,
ne boj se," ji reče, "ne boj se gromenja,
ne boj se potokov ti mojih šumenja,
ne boj se vetrov mi prijaznih vršenja;
le urno, le urno obrni peté,
le urno, le urno, ker pozno je že!"*

*"Ah, majhno postojva, preljubi plesavec!
de jaz se oddahnem, de noga počije."
"Ni blizo, ni blizo do bele Turčije,
kjer v Donavo Sava se bistra izlije;
valovi šumeči te, Urška! želé,
le úrno, le urno obrni peté!" -*

*To reče, hitreje sta se zasukála,
in dalje in dalje od pôda spustila,
na bregu Ljubljance se trikrat zavila,
plesáje v valove šumeče planila.
Vrtinec so vidli čolnarji dereč;
al Uršike videl nobeden ni več.*

Judovsko dekle

*Stoji morávski trg, Lesce,
več lepih deklic v njem cvete,
med njimi judovsko dekle.*

*Kristjane v cerkev hodijo,
po trgi se sprehajajo,
po ljubih se ozirajo.*

*Rodú Abrahamóvga hči
pa dan na dan doma sedi,
le malokdej gre med ljudi.*

*Prišel je spet sabotni dan,
ki ne spoštuje ga kristjan,
od vernih Judov praznovan.*

*Ker tempelj njih deleč stoji,
za poldan spet doma sedi,
popoldan táko govori:*

*»Od séje meni slábo je,
pustite, ljubi oča! me,
de v dívňjak grem sprehajat se.*

*Tam lepe rožice cvetó,
vesele tičice pojó,
se plašne srnice pasó.«*

*Ko v grajski dívňjak je prišla,
judovska lepa deklica,
mladenča najde kršenga.*

*Za bele jo roké prijel,
na srce stisnil, jo objel,
je govoriti tak začel:*

*»De ljúbit moram vse ljudi,
tak vera moja me uči,
al ljubiš me; judovska hči?«*

*Odtegne bele mu roké,
v oči ji stopijo solzé,
odreče mu besede té:*

*»Ak ravno mene ljúbit smeš,
jaz dobro vem, ti dobro veš,
de v zakon vzeti me ne smeš.«*

*In šla je žalostna domú,
tožila milemu Bogú,
de ni nje vere, nje rodú.*

*Al večkrat je nazaj prišla;
nje vera trden jez je bila;
ljubezni nje ni ustavila.*

Ribič

*Mlad ribič cele noči veslá,
visoko na nebi zvezda miglja,
nevarne mu kaže pota morjá.*

*Več let mu žarki zvezde lepé
ljubezen sijejo v mlado srce,
mu v prsih budijo čiste željé.*

*Ak kaki vihar od déleč preti,
ak kaki se morski som privali,
ak káko mu brezno nasproti reži,*

*na zvezdo gledjóč vhití, bo otet;
mlad ribič od čistega ognja
po morji je varno veslal več let.*

*Enkrat se valovi morjá razdelé,
prikažejo `z njih se dekleta lepé,
do pasa morske dekleta nagé.*

*Se kopljejo, smejajo, tak pojó:
"O, srečen ribič, srcé zvestó!
kak dolgo še misliš ti gledati v njo?"*

*Povej nam, ribič! povej zares,
al čakaš, de pade zvezda `z nebes,
al, de bi k nji zletel, čakaš peres?*

*Bilo bi drugemu čakati' dolgčas,
bilo bi drugemu čakati mraz,
bi drugi se ne ogibal nas.*

*Nocoj bi drugi odprl oči,
bi videl, kak blizo Strelca stoji,
lepota, ki zanjo srce ti gori."*

*O, res je, de bi tako ne bilo!
vse res, kar dekleta morske pojó;
obup mu zaliva srce zvestó.*

*Fant s celo močjo se v veslo upre,
ni mar skalovja mu, viharjov ne,
nič več se na zvezdo ne ozre.*

*Naprej brez miru svoj čoln drví;
al tak za pevkami ribič hiti,
kdo ve! al sám pred seboj beži.*

*Zgubljen je, vtopljen, se bojim;
kdor ljubi brez upa, ga svarim,
nikar naj ne vesla za njim!*